

Adresseliste

Trondheim, 17.02.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2015/4094

Saksbehandler:
Per Johan Salberg

Endelig avgjørelse i klagesak: Klage på tillatelse til utsetting av utenlandske treslag til juletreproduksjon i Kristiansand kommune.

Miljødirektoratet har etter behandling av klagen kommet til at Fylkesmannen i Vest-Agder sitt vedtak av 28. november 2014 stadfestes delvis.

- Fylkesmannens tillatelse til utsetting av utenlandske treslag til juletreproduksjon stadfestes.
- Fylkesmannens vilkår for tillatelsen oppheves delvis. Miljødirektoratet vedtak innebærer nye vilkår som innebærer innskjerping av når hogst av utplanta trær skal skje.

Stadfestingen av Fylkesmannens vedtak om utplanting er begrunnet med at omsøkt utplanting med vedtatte vilkår ikke vil innebære vesentlig risiko for uheldige følger for naturmangfoldet.

Miljødirektoratet viser til oversendelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder datert 14. april 2015 om klage på tillatelse til utsetting av nordmannsedelgran, koreaedelgran og fjelledelgran i Kristiansand kommune.

Sakens bakgrunn

Torleiv Rohrlapper Markussen søkte 17.09.2014 om tillatelse til utsetting av nordmannsedelgran, koreaedelgran og fjelledelgran til juletreproduksjon på 2,5 daa på eiendommen gbnr 110/49 i Kristiansand kommune i Vest-Agder fylke. Antall trær vil være 700. Dette vil være innplanting i eksisterende juletrefelt med utenlandske treslag, bl.a. nordmannsedelgran, fjelledelgran, koreaedelkran.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i vedtak datert 28. november 2014 gitt tillatelse til utsetting av de omsøkte treslagene. Tillatelsen er gitt med vilkår. Fylkesmannen begrunner vedtaket med at ved å følge de gitte vilkårene for tillatelsen, vil utsettingen i liten grad medføre noe særlig ekstra belastning for området.

SABIMA og WWF påklaget vedtaket 20. januar 2015.

Etter forberedende klagebehandling opprettholdt Fylkesmannen i Vest-Agder sitt vedtak. Saken ble oversendt Miljødirektoratet 14.april 2015 for endelig klagebehandling.

Klagerett og klagefrist

Klagen er fremsatt av Naturvernforbundet, SABIMA og WWF, som har rettslig klageinteresse i saken, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven, fvl) § 28. På forespørsel gav Fylkesmannen utsatt klagefrist til 21.01.2015. Klagen er innkommet innen utsatt frist, jf. fvl. § 29. Miljødirektoratet kan etter fvl. § 34 prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Direktoratet kan selv treffe vedtak i saken, eller oppheve Fylkesmannens vedtak og sende saken tilbake til Fylkesmannen til helt eller delvis ny behandling.

Rettslig grunnlag

Klagen behandles i henhold til forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven, nml.) kap IV, samt nml. § 8 til 12, jf. § 7 og forvaltningsloven.

Anførsler i klagen

I klagen fremholdes at treslagenes egenskaper og kunnskapen om frøspredning ikke er vurdert på en god måte. Klagerne mener bl.a. at en for alle tre treslag må regne med at de vil kunne sette frø og spre seg i norsk natur hvis de får anledning til å nå kjønnsmoden alder. Det pekes bl.a. på at koreaedelgran setter kongler før de selges som juletre, og at fjelledelgran produserer kongler når de er 1,2 til 1,5 meter høye og 20 år gamle.

Klagerne mener det er sentralt at det kan gis pålegg om hogst før trærne blir konglebærende. Dette fordi ordningen nå er slik at det er eier og ikke eiendommen som hefter for slike avtaler knyttet til tillatelser. Klager peker på at Fylkesmannens vedtak mangler omtale av mulighetene for å hogge plantefeltet etter at produksjonen er over i tilfelle det blir eierskifte.

Klagerne mener videre at området rundt plantefeltet ikke er godt nok vurdert med hensyn til naturverdier som kan bli negativt påvirket av frøspredning fra dette plantefeltet. Det pekes også på manglende utfylt søknadsskjema når det gjelder risikovurdering og internkontroll. Dette gjør at søkers forutsetning for internkontroll ikke er dokumentert. Klagerne mener søknaden må avslås.

Fylkesmannens vurdering av klagen

Fylkesmannen er etter en ny vurdering enig med klager i at det er fare for at koreaedelgran vil kunne sette frø før avvirkning selv om vilkårene om avvirkning ved senest 20 år/4 meters høyde følges. Eventuell spredning er forventet å foregå i kort avstand fra morplantene. Fylkesmannen viser til Artsdatabankens vurdering og mener derfor spredningsrisikoen ikke vil å være problematisk med hensyn til de registrerte naturverdiene som finnes i området. Fylkesmannen tillegger derfor føre- var-prinsippet mindre vekt.

For fjelledelgran refererer klager til USAs landbruksdepartement som sier at fjelledelgran kan produsere kongler når trærne er 1,2-1,5 meter høye og 20 år gamle. Til dette viser Fylkesmannen til informasjon fra Artsdatabanken, og Fylkesmannen mener det er dette faktagrunnlaget som brukes i forhold til norske forhold. Fylkesmannen vurderer det derfor slik at hvis trærne fjernes/høstes i tråd med vedtaket, så vil ikke fjelledelgranen nå reproduktiv alder.

Om nordmannsedelgran har Artsdatabanken følgende informasjon: «Den dyrkes hovedsakelig til juletreproduksjon og når derfor sjelden eller aldri fram til reproduktivt stadium. Det er derfor ingen risiko for spredning i Norge foreløpig.» Fylkesmannen vurderer det derfor dit hen at hvis trærne fjernes/høstes i tråd med vedtaket, så vil ikke nordmannsedelgranen nå reproduktiv alder.

Til tross for at treslagenes egenskaper og frøspredningen ikke er vurdert godt nok i Fylkesmannens saksbehandling, gir den nye vurderingen etter Fylkesmannens mening ingen opplysninger som viser at en ny behandling ville ført til en annen konklusjon.

Når det gjelder klagens påpeking av manglende omtale av evt. eierskifte før avvirking, viser Fylkesmannen til at dette forholdet er omtalt i *Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål* og utdyper derfor ikke dette nærmere.

Til klagens punkt angående for dårlig vurdering av naturverdiene runde plantearealet viser Fylkesmannen til at vedtaksbrevet nevner de relevante naturtyper som ligger nærmest omsøkt areal. Fylkesmannen har også vurdert kartlagt område utover det som går fram av vedtaket. Fylkesmannen peker på at vilkåret om internkontroll blant annet skal sikre at grunneier treffer tiltak for å hindre at utenlandske treslag sprer seg.

Til klagers påpeking av at søkers forutsetning for internkontroll ikke er dokumentert og at informasjon om interkontroll mangler helt, viser Fylkesmannen til vilkårene for tillatelsen og som Fylkesmannen mener ivaretar dette.

Fylkesmannen viser til at punktene i søknaden som ikke er fylt ut av søker, er vurdert av saksbehandler ved behandling av søknaden, og mener at en mangelfull utfylling av punktene nr. 20 og 21 i søknaden ikke påvirker vedtaket som er fattet, jf. fvl § 41.

Fylkesmannen kan ikke se at klagen tilfører momenter til saken som gir grunnlag for å endre eget vedtak av 28.11.2014.

Miljødirektoratets vurdering

Utsetting av utenlandske treslag reguleres i forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål. Formålet med forskriften er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, jf. § 1. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utsetting, skal eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges, herunder særlig uheldige følger for biologisk mangfold, jf. forskriften § 7 første ledd. Prinsippene i nml. § 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer for vurderingen, jf. § 7.

Det foreligger relativt god kunnskap om de omsøkte treslagene, men det er også kunnskapshull. Dette vil omtales nærmere nedenfor. Det finnes også en del kunnskap om hvilke naturtyper og arter som finnes på eller i nærheten av det omsøkte området, og Miljødirektoratet er enig med Fylkesmannen i at den kunnskapen som foreligger ikke gir indikasjoner på at det er behov for en nærmere kartlegging av naturtyper og arter. Direktoratet vurderer at det foreligger tilstrekkelig tilgjengelig vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap i denne saken.

Om den omsøkte utsettingen kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet beror på en helhetsvurdering, der blant annet treslagets økologiske egenskaper og dets påvirkning på stedegent naturmangfold i det aktuelle området, for eksempel påvirkning på arter som forekommer naturlig på stedet, endring i miljøforholdene, genetisk innblanding og spredning til naturmiljøet kan være relevante faktorer, jf. Miljøverndepartementets veileder til forskriften (2012).

Risikovurderingen av bartrærne baseres blant annet på innsamlet materiale (belegg). Direktoratet merker seg at belegg fra bartrærne er underrepresentert i de botaniske samlingene, og at kunnskapen om økologisk risiko er noe usikker.

Det søkes om å plante nordmannsedelgran, fjelledelgran og koreaedelgran på areal som allerede har vært benyttet til juletreproduksjon av de omsøkte treslagene samt sibirsk edelgran og nobelgran. Det er ikke registrerte naturtyper som er spesielt viktige for biologisk mangfold eller andre registrerte arter på arealet som er omsøkt tilplantet, og det har ikke fremkommet opplysninger som tilsier at det finnes andre arter eller naturtyper som i henhold til forvaltningsmålene nedfelt i nml. §§ 4 og 5 pålegges et ansvar om å ivareta, på selve utsettingsområdet. Ut fra foreliggende opplysninger anser Miljødirektoratet at utplanting av nordmannsedelgran, koreaedelgran og fjelledelgran ikke vil medføre uheldige følger på stedet.

I vurderingen av følger for naturmangfoldet inngår også risikoen for spredning som følge av utplantingen. Utenlandske treslag kan i utgangspunktet kun plantes ut dersom det foreligger minimal risiko for spredning, jf. Miljøverndepartementets veileder til forskriften.

Åpne landskap er særlig utsatt for invadering av fremmede bartrær. Landskapet rundt utplantingsområdet består av åpen dyrka mark, skog og vann.

Det er registrert viktige naturtyper i avstander på 100 til 300 meter fra utplantingsstedet. Dette er i hovedsak naturtyper i skog som ikke regnes som de mest utsatte for spredning av utenlandske treslag. Etter Miljødirektoratets mening gjør imidlertid nærheten til Tveivann naturreservat (skogreservat) og en intakt lavlandsmyr at føre-var-prinsippet mht. spredningsrisikoen likevel bør tillegges vekt i vurderingen.

Artsdatabanken har vurdert fjelledelgran til å være av lav risiko. Fjelledelgran er oppgitt å normalt sette frø fra 30-40 års alder under norske forhold. Nordmannsedelgran er ikke risikovurdert av Artsdatabanken fordi den i hovedsak dyrkes til juletreproduksjon og derfor sjelden eller aldri når reproduktiv alder.

Siden omsøkte planting av fjelledelgran og nordmannsedelgran skal brukes i juletreproduksjon og dermed hogges før de er frømodne, anser Miljødirektoratet at faren for spredning fra den omsøkte utsettingen av disse to artene er minimal.

Når det gjelder koreaedelgran, så skriver Artsdatabanken at den reproducerer med frø i Norge og er funnet frøforvillet ett sted. Arten kan danne populasjon i Norge, dersom den får mulighet for det, men den plantes for sjelden til å få noen økologisk effekt. Artsdatabanken forventer ikke at koreaedelgran vil ekspandere sterkt, fortrenge andre arter, eller føre til tilstandsending i naturtyper. Artsdatabanken regner ikke koreaedelgran for å utgjøre noen risiko i norsk natur og har derfor ikke prioritert arten for realitetsvurdering.

Miljødirektoratet viser til at koreaedelgran i Norge kan bære kongler allerede fra treet er 1-2 meter høyt. Samtidig er det dårlig kjennskap til hvor spiredyktig frø fra unge trær av koreaedelgran er i Norge.

Miljødirektoratet finner at det er knyttet en viss usikkerhet til spredningsfaren ved koreadelgran også før de hogges som juletre. Men den kunnskapen som samlet sett foreligger om koreaedelgran, og om hvilke naturtyper som er mest utsatt for invasjon av bartrær, gjør at Miljødirektoratet vurderer risikoen for spredning av koreaedelgran utenfor dette plantefeltet som svært liten. Miljødirektoratet mener derfor omsøkte utplanting kan tillates. Med bakgrunn i føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9, mener Miljødirektoratet det for koreadelegran likevel kan være grunn til å stramme noe inn på vilkårene gitt av Fylkesmannen for å redusere risikoen for spredning ytterligere uten at dette får vesentlige konsekvenser for søker. Etter Miljødirektoratets vurdering bør koreaedelgran hogges før det er gått 10 år. Trærne har da nådd akseptabel høyde som juletre. Ønsker søker å kunne tilby høyere trær, bør andre treslag enn koreaedelgran benyttes. Når det gjelder klagens påpeking av manglende omtale av evt. eierskifte før avvirking, viser Miljødirektoratet til *Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål* der det heter: «Ved overdragelse av en eiendom der det er gjennomført utsetting i medhold av tillatelse etter denne forskriften, plikter grunneier å informere ny grunneier om tillatelsen og eventuelle vilkår som er satt for å hindre spredning.»

Miljødirektoratet er enig med klager i at punktene 20 og 21 i søknaden burde vært utfylt av søker. I situasjoner der manglende utfylt søknad gjør saksbehandlingen vanskelig, bør søknad sendes i retur med oppfordring om å gi ytterligere opplysninger. I dette tilfellet omhandler manglende utfylte punkter bl.a. vurderinger som uansett også må foretas av forvaltningsmyndigheten på selvstendig grunnlag. Fylkesmannen har også satt som vilkår at dokumentasjon på internkontroll skal kunne fremlegges ved forespørsel. Etter Miljødirektoratets mening er det derfor ikke grunnlag for å avslå søknaden på grunnlag av manglene i søknaden.

Det har i søknadsbehandlingen ikke framkommet annen potensiell nytteverdi for grunneier eller samfunnet av omsøkt utplanting av utenlandske treslag enn eventuell økt salgsverdi/produksjon som følge av å benytte omsøkte treslag framfor norsk gran.

Vedtak

Klage på vedtak om tillatelse til utplanting av fjelledelgran, koreaedelgran og nordmannsedelgran tas ikke til følge. Fylkesmannens vedtak om å tillate utplanting stadfestes delvis.

Følgende vilkår satt av Fylkesmannen oppheves:

For å unngå fremtidig fare for spredning via frøsetting etc., skal trærne hogges ned før de når 20 års alder og/eller høyde over 4 meter.

Øvrige vilkår satt av Fylkesmannen stadfestes.

I tillegg settes følgende vilkår:

- For å unngå fremtidig fare for spredning via frøsetting etc., skal fjelledelgran og nordmannsedelgran hogges i god tid før de setter frø, og senest innen 20 års alder og/eller høyde over 4 meter.

- Koreaedelgran må hogges innen 10 års alder.
- Dersom juletreproduksjonen på eiendommen blir avviklet, må trærne hogges.

Direktoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages videre i forvaltningen, jf. fvl. § 28.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Bjarte Rambjør Heide
seksjonsleder

Adresseliste

SABIMA, postboks 6784, St. Olavs plass, 0130 OSLO

WWF -Norge, postboks 6784, St. Olavs plass, 0130 OSLO

Torleiv Rohrlapper Markussen, Topdalsveien 241, 4658 TVEIT

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Kopi:

Kristiansand kommune, postboks 417 Lund, 4604 KRISTIANSAND S

Alle fylkesmenn